

ПАТЛАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТАРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР.

№ 20 (1554)

Пятніца, 10 сакавіка 1961 года

Цана 4 кап.

Паведамленне ТАСС

АБ ЗАПУСКУ У САВЕЦКІМ САЮЗЕ ЧАЦВЕРТАГА КАРАБЛЯ-СПАДАРОЖНІКА

У адпаведнасці з планам работ па даследаванні касмічнай прасторы, 9-га сакавіка 1961 года ў Саветскім Саюзе быў выведзены на арбіту вакол Зямлі чацвёрты карабель-спадарожнік. Вага карабля-спадарожніка 4.700 кілаграмаў без уліку вагі апошняй ступені ракеты-носьбіта.

Карабель-спадарожнік рухаўся па арбіце, блізкай да разліковай, з вышынёй перыгея 183,5 кіламетра, з вышынёй апагея 248,8 кіламетра ад паверхні Зямлі і нахіленнем арбіты 64 градусы 56 мінут да плоскасці экватара.

Асноўнай мэтай запуску з'яўлялася далейшая адпрацоўка канструкцыі карабля-спадарожніка і ўстаноўленых на ім сістэм, якія забяспечваюць неабходныя ўмовы для палёту чалавека.

На караблі-спадарожніку была ўстаноўлена кабіна з паддоследнай жыццёвай — сабакам «Чарнушка» і іншымі бялагічнымі аб'ектамі, а таксама тэлемерычнай і тэлевізійнай сістэмамі, радыёсістэма для траекторных вымярэнняў і апаратура радыёсувязі.

Бартавая апаратура працавала ў палёце нармальна. Пасля выканання намечанай праграмы даследаванняў карабель-спадарожнік у той жа дзень, па камандзе, зрабіў пасадку ў задзелены раён Саветскага Саюза.

Папярэдняе абследаванне карабля, які прыземліўся, паказала, што паддоследная жыццёвая аддзячэ с'ябе нармальна.

У выніку запуску чацвёртага саветскага карабля-спадарожніка і паспяховага спуску яго з арбіты атрыманы каштоўныя даныя як па рабоце канструкцыі карабля і яго сістэм, так і па характары ўздзеяння ўмоў палёту на жывыя арганізмы.

У цяперашні час праводзіцца вывучэнне і апрацоўка атрыманых даных. Над бялагічнымі аб'ектамі, якія зрабілі палёт, устаноўлены нагляд.

Пачатак вялікай справы

Мінскае абласное ўпраўленне культуры і абласная бібліятэка імя А. С. Пушкіна правялі ў мінулым годзе семінар загадчыкаў раённых, гарадскіх і гарадзянскіх бібліятэк.

Семінар быў прысвечаны рабоце бібліятэк абласці на працягу XXII з'езду партыі і прапагандазе матэрыялаў студзенскага Пленума ЦК КПСС. З дакладам па гэтым пытанню выступіла намеснік дырэктара абласной бібліятэкі Т. Кузняцова.

Шкава расказаў прысутным пра вопыт работы Смалявіцкай і Барысаўскай раённых бібліятэк, аб іх шэсціх сувязі з жывым М. Аляксандрава і Л. Кац.

Шкава праводзіў канферэнцыю чытачоў і Смалявіцкім раёне па кнігах аб сельскай гаспадарцы. Так, напрыклад, канферэнцыя на тэму «Высокі ўраджай гарнінныя прайшла вельмі цікава і актыўна. У абмеркаванні прынялі ўдзел многія працаўнікі сельскай гаспадаркі.

У Крупскім раёне аднавіліся сельскія бібліятэкі. У пачатку іх адкрыццё чытачоў да кіржыя паліць. У раёне ўжо два гады, як кніга даведзена да кожнага двара, да кожнага пісьменнага чалавека, — гаворыць А. Кручок, загадчык перасонаўнага фонду Крупскай раённай бібліятэкі. — Цяпер, у сувязі з двухмясечным прапагандавым сельскагаспадарчай літаратуры, у нашым раёне аб'яўлены конкурс на лепшае правядзенне гэтай работы.

— Ідуць насустрэчу XXII з'езду партыі, — гаворыць загадчыца Мядзельскай раённай бібліятэкі Л. Навіцкая, — мы вылучылі кінашошу, якія распаўсюджваюць кнігі, праводзяць калектыўныя чыткі газет, часопісаў і кніг. У гэтым нам шчыра дапамагаюць камсамольцы і бібліятэчны актыві.

Многа справядлівых прапороў было выказана ў адрас работнікаў бібліятэчнага калектыва. Да сённяшняга дня ў асобныя раёны не дасланы матэрыялы студзенскага Пленума ЦК КПСС, няма літаратуры па выбару і мясцовай Савецы.

Слуша крытыкавала работніку кніжнага гандлю загадчыца Нава-Барысаўскай гарадской бібліятэкі Л. Гурэвіч. Яна адзначыла, што да двухмясечнага літаратурнага незавеснага выдання «Вясняныя» Беларускай сельскагаспадарчай літаратуры не завезены матэрыялы «Вясняныя» Беларускай сельскагаспадарчай літаратуры.

Удзельнікі семінара выехалі ў Маладзечанскую гарадскую цэнтральную бібліятэку імя Н. К. Крупскай для вывучэння вопыту работы па абслугоўванню чытачоў і арганізацыі адкрытага доступу да кніжных паліць.

НАСУСТРАЧ СЛУЖЭННЕ НАРОДУ — НАША ПРЫЗВАННЕ

Дзяржаўны народны аркестр БССР пачаў 1961 год з гастрольнага падарожжа па гарадах Беларусі і РСФСР. На гэтым канцэрце з удзелам народнага артыста БССР саліста Вялікага тэатра Саюза ССР А. П. Іванова адбыліся ў Барысаве, Гомелі, Віцебску, Уладзіміры, Каўроў, Іванаве, Яраслаўлі, Волдазе, Чарнаўцы.

У ленынградскіх канцэртах разам з аркестрам выступілі народныя артысты БССР Т. Ніжыцкая і Л. Браўнін.

Усюды музычнае мастацтва беларускага народа прымавала з вялікім задавальненнем. Нельга, напрыклад, забываць нашы сустрэчы з працоўнымі Чарнаўцаў, дзе многія аркестраваў тэатры слухачы прасілі паўтарыць. Не забываюць уражанне пакутліва і нас ленынградцы, дзе мы выступілі ўжо ў другі раз.

З вялікім удзімам і хваляваннем мы сустракаліся да выступленняў у Крамлёўскім тэатры, і слухачы прынялі нас вельмі цёпла. Пасля гэтых канцэртаў Беларускага аркестра адбыліся ў Туле, Арле, Курску, Бранску і Смалонску. Там разам з намі выступілі народны артысты БССР І. Баліцкая і Вільшнёва.

За час гастрольнага падарожжа мы далі 30 канцэртаў, пазнамілі многія тысячы слухачоў з цікавым народным музычным мастацтвам Беларускай тэатры. Гэтая паездка прынесла вялікае творчае задавальненне ўсёму калектыву. У сакавіку нашы канцэрты адбудуцца ў Калінінградзе, Лепелі, Рызе і Вільшнёва.

Цасцей стаў выступіць Народны аркестр у Мінску з удзелам ядзерных саветскіх спевакоў. У красавіку ў нашых адкрытых канцэртах выступіць саліст Вялікага тэатра Саюза ССР, народны артыст Саветскага Саюза Іван Пятроў, а таксама ядзерны тэатр Геннадзь Пішчаў.

Адкрытыя канцэрты Народнага аркестра ў Мінску па новай праграме кожны раз з удзелам нашых салістаў — вельмі цікавае з'ява. Такія канцэрты прыносяць творчую рэдасць і калектыву аркестра і нашым дарогім слухачам.

Адкрытыя канцэрты, гастрольныя паездкі аркестра патрабуюць усё новага і новага рэпертуару, але нашы кампазітары вельмі марадуна адгучаюць на нашы просьбы. Нас не могуць задаволіць два-тры творы за год, якія мы атрымліваем ад беларускіх аўтараў. Не лепшыя справы з беларускім рэпертуарам і ў іншых дзяржаўных нацыянальных калектываў.

І ЖЫНОВІЧ, народны артыст БССР, мастак і кіраўнік Дзяржаўнага народнага аркестра БССР.

Часопісы ў сакавіку

«ПОЛЫМЯ» — новыя творы выступаюць нашы пазтасы. Нізку вершаў «Там, дзе горы Балканы» змясціла Эдзі Агніцка. Пазтасы «Гаворыць бесспартыўны», прысвечаны аповесце Васіля Быкава «Здрада» і апавяданнем Алясея Пальчэўскага «Скарб».

У сувязі з 70-годдзем Паўла Тычыны надрукаваны яго творы «У Чарнобылі» (пералад Р. Бардуліна).

Драматургія прадстаўлена п'есай Івана Шамякіна «Выгнане блудніцы», проза Алясея Асіпенчу «Сын майго сына», апавяданне грузінаўскага пісьменніка Юры Ісакеліяна «Белая дзюбінка» і прагні дзірновах натацкіх «Вясняныя» Беларускай сельскагаспадарчай літаратуры.

Удзельнікі семінара выехалі ў Маладзечанскую гарадскую цэнтральную бібліятэку імя Н. К. Крупскай для вывучэння вопыту работы па абслугоўванню чытачоў і арганізацыі адкрытага доступу да кніжных паліць.

«МАЛАДОСЦЬ» — надрукаваны кароткія рэцэнзіі, «Дзяржынкі на Парнасе».

Змешчаны саветскай вершаў Ізы Азерскай, Мірды Гемме і Яўгена Вербаў.

У раздзеле «Дарогі сямігоддзі» — гутарка з міністрам сельскай гаспадаркі БССР М. Луцінцам, фотанатацы і саўзнаўчай саўзнаўчай Л. Баравой і рэпартаж А. Шчырава «Гарнадзія канструктараў».

У раздзеле «Гары, кампозіцыі і агні» — нарыс Георгія Мазаніна «Варбана», замалювак Паўла Тормасова «Добрае сэрца».

Друкуецца артыкул Івана Цішчанкі «Рыцары без страху» — пра слаўнага нашага суайчынніка, народнага героя І. Грынявіцкага.

Б. Розен у артыкуле «Народныя творы» знае Асіпенчу з незвычайна новым умяшчэннем газу для выбару штур па лямі рачаў хатняга ўнутры.

Антон Ус піша пра знаходжанне ў Беларусі І. Рэліна, І. Нісненіч дзельніцаў.

Ляўківае рэспублікі. Цікава, калі ў Саюзе кампазітараў ад слоў праўдліва да канцэртнай справы, да непісаных добрых вераў для гэтых калектываў. Вельмі хвацка нагадаць многім нашым кампазітарам, што беларускі рэпертуар Народнага аркестра, Акадэмічнай капелі і Народнага ансамбля песні і танца за апошнія гады азналі не папулярызацыя. Сорамна прызнацца, але гэта так — нашы дзяржаўныя нацыянальныя калектывы вымушаны здабываць рэпертуар без удзелу беларускіх кампазітараў. Нельга больш мірыцца з гэтым.

Нядаўна адбыўся сход кампазітараў Беларускай. На ім заслужылі справядлівае, выбраў праўдлівае, якое мы спадзяемся, прыме ўсе захады да таго, каб рэпертуар нашых калектываў у сакавіку бліжэйшага ча пачаў пачаць азналі не папулярызацыя.

Больш шчыра пазіцыя павіна быць і ў рэпертуарнай камісіі Міністэрства культуры БССР пры набыццё новых твораў ад кампазітараў, якія б улічыла патрэбы выканаўчых калектываў.

У гэтым годзе адбудуцца XXII з'езд КПСС. Усе саветскія людзі імядзіка прынесі свае лепшыя здабыткі да гэтай вялікай і змянальнай даты. Калектывы Народнага аркестра ўзяў таксама абавязальнасць у святленні годзе абслучыць канцэрты 150 тысяч слухачоў, няспына павышыць свай мастацтва, памянае рэпертуар, даць больш канцэртнаў працоўнікам сельскай гаспадаркі. Мы будзем дамагацца паддоследнай калектываў, выступаючы ў грамадскім маштабе ў народным універсітэтах культуры (вадзі такі канцэрт ужо адбыўся ў Гомельскім народным універсітэце мастацкага выхавання). У нашым калектыве многа моладзі, якая сумішчае працу з вучобай і кансерваторыі і музычным вычлілішчы. Павышэнне майстэрства кожнаму артыстам паспрыяе агульнаму павышэнню майстэрства ўсяго аркестра. У калектыве ствараюцца ўсе ўмовы для развіцця талентаў маладых музыкантаў.

У маі Народны аркестр дасць канцэрт з твораў саветскіх кампазітараў на сучасную тэму.

Калектывы аркестра сустраюць XXII з'езд КПСС новымі поспехамі, якія мы ўсе хочам прысвечыць гістарычнаму форуму партыі.

І ЖЫНОВІЧ, народны артыст БССР, мастак і кіраўнік Дзяржаўнага народнага аркестра БССР.

«БЕЛАРУСЬ» — Артыкулам Міхаэля Лынькова «Да новых поспехаў і перамоў», прысвечаны студзенскаму Пленуму ЦК КПСС, адрываецца нумар Дружыцы чытачоў «Вясняныя» Пленуму ЦК КПСС — сваякі саўзнаўчы «Ваном» Лілі Баравой і дзірні саўзнаўчы «Рачкавічы» Глебаў Сцяпаніч.

Нямала вятрылаў прысвечана нашым слаўным жанчынам: нарыс М. Грышана пра Героіні Саветскага Саюза З. Туславова «Прагні паддоследна», фотарэпартаж Я. Кучара і І. Пятроўна аб маці Героіні Г. Зубов, І. Карбалітава аб лепшых жанчынах Мінскага камвольнага камбіната «Самыя прыгожыя», допіс В. Сокала аб дэпутатцы Вярхоўнага Савета БССР Р. Казіміравой «Чалавек добрых спраў».

У часопісе змешчаны артыкулы В. Паніратова «Дакументы гістарычнай вянніцы» (аб маскоўскай Народна-рэспубліканскай камуністычнай партыі), М. Паграбана «Першы ў распусцілі» — аб заслужаным тэатральным артысту С. Трахоўскім, Р. Ніжыцкай «Мачаная гірляза», нізкі вершаў П. Панчанкі на чыгу «Новае ў модах».

З мастацкіх твораў друкуецца ўрывак з рамана А. Чарнышэвіча «Засценані Малаўна» — «Яркім Халустам», апавяданні М. Ваданосава «Жаніць», Ул. Ляўківа «Мачаная гірляза», нізкі вершаў П. Панчанкі на чыгу «Новае ў модах».

З мастацкіх твораў друкуецца ўрывак з рамана А. Чарнышэвіча «Засценані Малаўна» — «Яркім Халустам», апавяданні М. Ваданосава «Жаніць», Ул. Ляўківа «Мачаная гірляза», нізкі вершаў П. Панчанкі на чыгу «Новае ў модах».

З мастацкіх твораў друкуецца ўрывак з рамана А. Чарнышэвіча «Засценані Малаўна» — «Яркім Халустам», апавяданні М. Ваданосава «Жаніць», Ул. Ляўківа «Мачаная гірляза», нізкі вершаў П. Панчанкі на чыгу «Новае ў модах».

З мастацкіх твораў друкуецца ўрывак з рамана А. Чарнышэвіча «Засценані Малаўна» — «Яркім Халустам», апавяданні М. Ваданосава «Жаніць», Ул. Ляўківа «Мачаная гірляза», нізкі вершаў П. Панчанкі на чыгу «Новае ў модах».

З мастацкіх твораў друкуецца ўрывак з рамана А. Чарнышэвіча «Засценані Малаўна» — «Яркім Халустам», апавяданні М. Ваданосава «Жаніць», Ул. Ляўківа «Мачаная гірляза», нізкі вершаў П. Панчанкі на чыгу «Новае ў модах».

З мастацкіх твораў друкуецца ўрывак з рамана А. Чарнышэвіча «Засценані Малаўна» — «Яркім Халустам», апавяданні М. Ваданосава «Жаніць», Ул. Ляўківа «Мачаная гірляза», нізкі вершаў П. Панчанкі на чыгу «Новае ў модах».

З мастацкіх твораў друкуецца ўрывак з рамана А. Чарнышэвіча «Засценані Малаўна» — «Яркім Халустам», апавяданні М. Ваданосава «Жаніць», Ул. Ляўківа «Мачаная гірляза», нізкі вершаў П. Панчанкі на чыгу «Новае ў модах».

З мастацкіх твораў друкуецца ўрывак з рамана А. Чарнышэвіча «Засценані Малаўна» — «Яркім Халустам», апавяданні М. Ваданосава «Жаніць», Ул. Ляўківа «Мачаная гірляза», нізкі вершаў П. Панчанкі на чыгу «Новае ў модах».

З мастацкіх твораў друкуецца ўрывак з рамана А. Чарнышэвіча «Засценані Малаўна» — «Яркім Халустам», апавяданні М. Ваданосава «Жаніць», Ул. Ляўківа «Мачаная гірляза», нізкі вершаў П. Панчанкі на чыгу «Новае ў модах».

З мастацкіх твораў друкуецца ўрывак з рамана А. Чарнышэвіча «Засценані Малаўна» — «Яркім Халустам», апавяданні М. Ваданосава «Жаніць», Ул. Ляўківа «Мачаная гірляза», нізкі вершаў П. Панчанкі на чыгу «Новае ў модах».

З мастацкіх твораў друкуецца ўрывак з рамана А. Чарнышэвіча «Засценані Малаўна» — «Яркім Халустам», апавяданні М. Ваданосава «Жаніць», Ул. Ляўківа «Мачаная гірляза», нізкі вершаў П. Панчанкі на чыгу «Новае ў модах».

З мастацкіх твораў друкуецца ўрывак з рамана А. Чарнышэвіча «Засценані Малаўна» — «Яркім Халустам», апавяданні М. Ваданосава «Жаніць», Ул. Ляўківа «Мачаная гірляза», нізкі вершаў П. Панчанкі на чыгу «Новае ў модах».

Савецкім жанчынам Зварот Цэнтральнага Камітэта КПСС у сувязі з Міжнародным жаночым днём — 8 сакавіка

Дарагія таварышкі жанчыны! Слаўныя дочкі саветскага народа, актыўныя будаўнікі камунізма!

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Саветскага Саюза гарача вітае і вінуе вас з Міжнародным жаночым днём — 8 сакавіка, днём адзінства і салідарнасці працоўных жанчын усяго свету.

У гэтым годзе саветскі народ адзначае дзень 8 сакавіка ў абстаноўцы вялікага палітычнага і вытворчага ўздыму, выкліканага маючым адбыцца XXII з'ездам КПСС. Ва ўсіх кутках нашай неабсяжнай Радзімы шырока разгортваецца сацыялістычнае спорніцтва ў гонар з'езда партыі, за дэмакратычнае выкананне плана 1961 года — трэцяга года сямігодкі. У спорніцтвах Устаўляюцца калектывы соцыялістычнага прадпрыемства, будоўляў, калгасаў і саўгасаў, мільёны працоўнікаў. У гэтым сапраўды ўсемеродным спорніцтва дастойна ўдзельнічаюць нашы слаўныя саветскія жанчыны.

Разам з усім народам саветскія жанчыны аднадушна і гарача адбраюць рашэнні студзенскага Пленума ЦК КПСС, які наметыў праграму далейшага магутнага ўздыму ўсіх галін сельскай гаспадаркі. У рашэннях Пленума ярка прасліся настольныя клопаты Камуністычнай партыі аб дабрабыце працоўных, аб імкненне зрабіць жыццё саветскага народа яшчэ больш прыгожым і радасным, забяспечыць за кароткія тэрміны багацце прадуктаў, неабходных для поўнага задавальнення пастаянна растуць патрэбнасці саветскіх людзей.

Сваёй творчай працай саветскі народ стварыў трывалыя асновы для далейшага ўздыму ўсіх галін народнай гаспадаркі, для дэмакратычнага выканання сямігодкавага плана. Наша працыслова выканалі план 1960 года дэмакратычна. За першыя два гады сямігодкі звыш задання было выпушчана сродкаў вытворчасці і прадметаў спажывання на 11 мільярадаў 300 мільянаў рублёў (у новых цэнах).

Значныя поспехі дасягнуты ў развіцці сельскай гаспадаркі. Нягледзячы на неспрыяльныя ўмовы надвор'я ў гады рабавы, у цэлым па краіне ў 1960 годзе атрымана і закуплена збожжы больш, чым у 1959 годзе. На 6,7 мільёна гектараў павялічаны ў мінулым годзе пашыны пшчы. Ажыццяўляючы рашэнні студзенскага Пленума ЦК КПСС, ліквідоўваючы недахопы і раўняючыся на дасягненні перадавоў, працоўнікі калгасоў і саўгасаў разгарнулі перадытоўку да пельявых работ, каб даць нашай Радзіме больш прадуктаў земляробства і жыццёлагадоўлі.

Няўхільна павышаюцца дабрабыт нашага народа. Растуць рэальныя даходы рабочых і калгаснікаў. У нашай краіне ў мінулым годзе завершан пераход на скорочаныя сямі і шасцідзённыя рабочыя дзень ў усіх рабочых і службовых. Упершыню ў гісторыі прыняты і ажыццяўляецца Закон аб адмене падаўку з рабочых і службовых. З пачатку сямігодкі ў гарадах і рабочых пасёлках працоўныя атрымалі 165 мільянаў квадратных метраў жылля плошчы, або 4 мільёны 600 тысяч кватраў, а ў сельскай мясцовасці калгаснікамі і інтэлігенцыяй за гэтыя гады будавана больш чым 1 мільён 400 тысяч жылных дамоў.

Стварэнне і паспяховае запускі многаступенчатай ракеты і аўтаматычнай міжпланетнай станцыі да планеты Венера шчыра рад усе светам прадэманстравалі выдатны дасягненні саветскай навуцы і тэхнікі.

І ва ўсе гэтыя поспехі нашай Радзімы вялікі ўклад унеслі і ўносяць саветскія жанчыны.

У Саветскім Саюзе жанчыны актыўна ўдзельнічаюць у дзяржаўным, палітычным, гаспадарчым, навуковым і культурным жыцці. Яны адгратылі выдатную ролю ў барацьбе за перамогу Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Велізарную працу ўкалі яны ў індустрыялізацыю краіны і калектывізацыю сельскай гаспадаркі. Разам з усім народам на фронце і ў тыле яны стойка і самадэдачна кавалі перамогу над фашызмам у першы Вялікай Айчыннай вайны і прымелі актыўны ўдзел у ліквідацыі іх цяжкіх вынікоў. Цяпер, калі наша краіна ідзе ў авангардзе ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва па шляху да камунізма, саветскія жанчыны аддаюць усё свае сілы і веды справе далейшага ўмацавання магутнасці сацыялістычнай Радзімы, настаяліва змагаюцца за стварэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізма.

Мы з гонарам адзначаем, што партыя і народ выхавалі новых жанчын — свабодных і свядомых барацьбітоў за камунізм, сапраўдных гаспадароў свайго радзімы і свайго лёсу. У радых удзельнічаюць выдатнае руху за камуністычную працу, які ўвасабляе цудоўныя рысы чалавеча новага грамадства, дастойнае мсця займаюцца і саветскія жанчыны. Усемероднае прызнанне атрымалі перадавыя работніцы і калгасніцы, якія праславілі нашу краіну працоўнымі дасягненнямі, зможнай аддасцю ідэям камунізма. Сярод іх — вышнелавоцкая прадзіўніца Валентына Гаганова, іванавіцкая тэхнік Юлія Вечарова, званявая калгасіца Іяна Сталіна Тэрыянаўскай вобласці Украінскай ССР Яўгена Давыж, ольская сьвірка Таццяна Перашчык, сьвірка з Літоўскай ССР Она Багдановіч і многія іншыя.

Карныя змены адбыліся за гады Саветскай улады ў жыцці жанчын былых нацыянальных ускарін царскай Расіі. У мінулым прыгнечаны і бесправныя работніцы чыравы, памешчыкы і буржуазыі, феодалы-басікі зчынулі, жанчыны Сярэдняй Азіі, Казакстана і іншых Саветскіх рэспублік сталі раўняпраўнымі і самадэдальнымі будаўніцамі новага грамадства. Павялі і славу заваявалі сваёй працай на карысць народа жанчыны Саветскага Усходу. Выдатны прыклад наватарства на ўзбурцы баюны паказала ўзбекская калгасніца-механізатар Турсуноў Ахунва. Яе прыклад ужо знайшоў тысячы паслядоўніцы. Сярод іх — азербайджанская заваяў саветскай дэмакратыі, пастаянна класіфікацыя аб жанчына-маці, больш удзяляючы увагі сямі і школе ў выхаванні працавітага, аддучавага, свядомага, адданага Радзіме і справе камунізма падрастаючага пакалення.

Няхай жыве Міжнародны жаночы дзень — 8 сакавіка!

Няхай жывуць працоўныя жанчыны ўсяго свету! Гонар і слава саветскім жанчынам — настольным працоўніцам, актыўным будаўніцам камуністычнага грамадства, палымымым барацьбітам за мір!

Няхай жыве наша Саветская Радзіма, якая паспяхова пракладае чалавечы шлях да камунізма!

Няхай жыве Камуністычная партыя — натхніцель і арганізатар сусветна-гістарычных перамоў саветскага народа!

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Саветскага Саюза

На рубяжы сямігодкі

Добрая слава ідзе на будаўніцтва Полацкага нафтаперапрацоўчага заводу аб экіпажы эскаватора, які ўзначальвае камуніст Анатоль Сіпчанавіч Крэмень. За высокай вытворчай паказчыкы экіпажу прысвоена званне камуністычнай працы. Цяпер механізатары вясуч працоўную вахту ў гонар XXII з'езду КПСС. Яны вырасцілі выканаць сваё гадавое заданне да дня адкрыцця з'езду і адправаць сто машына-газіна на схаможным гаручым. Работнікі Упраўлення механізацыі трыста «Нафтабуд» вылучылі Анатоля Сіпчанавіча кандыдатам у дэпутаты Полацкага гарадскога Савета.

Фота С. Капелыкі. Фотарэпартаж БЕЛТА

УДЗЯЧНАСЦЬ НАСТАЎНІКУ

(Захачніне. Пачатак на 3-й стар.)

Творчасць Т. Шаўчэнка была для Купалы ўзорам мужнасці ў барацьбе супраць царскага самалюдства, супраць сацыяльнага і нацыянальнага ўціску. Песня вялікага Кабзара давала Купале рашучасці, у прыватнасці, ва ўмовах спэцыяльнай палітычнай настрою не адступіла ад высокіх грамадзянскіх ідэалаў служэння роднаму народу, адстаіваючы прыняты глыбока прайздзяна і свабодналюбавы мастацтва.

Недарма ўжо гады, у першыя гады літаратурнай дзейнасці Я. Купала, яго імя часам супастаўлялася з імем Т. Шаўчэнка. Так, у «Самойлаў» у «Мінскім кур'еры» (1908, № 112) у рэцэнзіі на творы нашага народнага паэта пісаў:

«Найхэй быў для беларусаў тым, чым быў Шаўчэнка для Украіны! Пажалодам яго творчых сіл для новых песень і пасадзілінаем самаго шырокаму распаўсюджанню гэтай перагады выпуску таварнага спраўданага беларускага паэта... Прадзіўны лепшы час, і за подзвіг яго родны народ зацікавіў яго свайго лепшага удзельнікам — басмерцем».

Гэтыя словы «шчаслівацісныя» для працоўнага народа, аб якіх Купала марыў у вершы «Паміж Т. Шаўчэнка і за якіх ён змагаўся ў шматлікіх творах з усім жагалам свайго сэрца, прыйшлі пасля перамогі Вялікага Кастрычніка. Натхненны кастрычніцкімі заваяваннямі, сацыялістычны народ разам з беларускай дэмакратыяй і інтэлектуальнай працоўнай дэмакратыяй, забіваў усе сілы на пасадзінае і культурнае будаўніцтва. Незабудзімы час усенароднага працоўнага энтузіязму, гераічных спраў па будоўне сацыялістычнага грамадства. Жыццё савецкага народа жылі і ўбагачала матуны талент Я. Купала і дала таварнаму чарчымасці ўзніцца да вершніна свае творчасці. Такія творы Я. Купала, як «Арлянятам», «Дзве сестры», «Сынодзіш, вёска, з яснай ям», «Дыктатура працы», «Над ракой Арэсай», вершы лядоўскага перыяду, былі яркім сведчаннем таго, што творнае жыццё паэта было неадлучна ад жыцця савецкага народа. Натхненна, поўная творчасці, на карысць сацыялістычнаму будаўніцтву зрабіла нацыянальнага паэта Я. Купала адным з самых вядомых паэтаў Савецкага Саюза.

І ў паслякастрычніцкія гады ў выказванні прыхільнікаў Купала прадаўжаў жыць падказаная самім жыццём паралель Я. Купала — Т. Шаўчэнка. Так, А. В. Луначарскі ў «Известиях» 15 мая 1930 г. пісаў: «Вашым новай беларускай літаратуры, якая беларусам не дарма паўнаўважана з Шаўчэнкам і яго сучаснасці яго паэзіі і па роў, якую ён адвясціў у іх роднай літаратуры ўдзяляючы, безумоўна, Янка Купала».

Гэтыя высокае і добразычлівае ацэнкі ролі і значэння творчасці Я. Купала былі дадзены вядомым савецкім крытыкам у сувязі са святкаваннем дванадцятгадовага юбілею творчасці нашага народнага паэта. Але гэта не юбілейная ацэнка, яна дакладна і справядліва па сутнасці.

Мы ўжо зазначалі, што ў сваіх ранніх вершах, прысвечаных Т. Шаўчэнку, Я. Купала раздзяляў з таго, што, не звязваючы на розніцы рагаты і забароны, украінскі народ знаходзіў магчымасць улічваць паміж свайго выдатнага паэтыя. Наколькі небяспечна было ў той час пісаць праўдзіва пра Шаўчэнка відаць хочаць бы з таго, што адзін з купалаўскіх вершаў быў апублікаваны з купюрамі. Не дзіва, што калі ў 1905 г. Я. Купала быў запрошаны на адкрыццё помніка Т. Шаўчэнку ў Харкаве, дык ён прыняў удзел у гэтай урачыстасці з нейкім асаблівым хваляваннем. У артыкуле ў газеце «Звязда» (1935, № 74) ён расказаў аб сваёй шчырай радасці з разнавольенне слова Шаўчэнка, аб сваёй годнасці за нашу савецкую Радзіму, якая адкрыццём помніка Т. Шаўчэнку яшчэ раз прадэманстравала паўнацэннасць адзінай.

Я. Купала ўважліва сачыў за падрыхтоўкай беларускай грамадскай святкавання 125-годдзя з дня нараджэння Т. Шаўчэнка. Яркім вынікам яго сардэчнага клопатаў аб святкаванні выдатнага паэтыя на Беларусі быў напісанне разам з Я. Коласам і П. Броўкам артыкул для «Звязды» (1938, № 200). У пачатку наступнага года Я. Купала ў складзе беларускай дэлегацыі ў Вялікім заавалянным прыняў удзел у святкаванні.

У артыкулах «Нашай ніва» часта гаварылася, чаму украінскі Кабзар дарагі і бліжэй беларускаму народу. «Нам, беларусам, Шаўчэнка тым дорага, — адзначаўся ў адным з іх, — што ён ужо больш як паўсталяны выказаў тым думкі, якімі мы цпер жылі, падамог у змаганні жанчыны».

Прагрэсіўныя беларускія пісьменнікі і літаратуразнаўцы, разумеючы вялікую грамадскую ролю творчасці украінскага паэта-рэвалюцыянера, заклікалі свайго народ чытаць «Кабзара» і павяжыць яго аўтара, як бацьку. Гэтую думку выказаў Янка Купала ў вершы 1913 г. «Паміж Шаўчэнка і «Ад гасціна да гасціна», а крытыкі і публіцысты — у артыкулах «Нашай ніва». Напрыклад, Леў Гітэрлік пісаў: «Шаўчэнкаўскага «Кабзара» кожны свядомы беларус павінен прычытаць з тэрмом і нам быць мільям, як гэта жадае ў сваім вершы Я. Купала».

У 1914 г. у сувязі са стагоддзем з дня нараджэння Т. Шаўчэнка значна актывізавалася вывучэнне яго жыцця і творчасці беларускімі літаратурамі. З прац гэтых часоў асабліва месца займаюць артыкулы Максіма Багдановіча і Рамуальда Зямкевіча.

З прац Багдановіча, прысвечаных украінскай літаратуры, першае месца займаюць артыкулы пра Кабзара: «Краса і сіла. Опыт исследования стиха Т. Г. Шевченко» і «Паміж Т. Г. Шевченко». Трэба адзначыць смеласць і публіцыстычнае Багдановіча, які не павяжыў публічна выступаць у абарону паэта-рэвалюцыянера ў перыяд калі царызм сурова забараняў ушаноўваць яго паміж.

М. Багдановіч адзначыў «незаслужанае крыўда», якія нанёс царызм украінскаму народу. Аналізуючы паэзію Кабзара, ён падкрэсліваў перш за ўсё яе свабодналюбавы сацыяльны характар выступлення.

Праца Р. Зямкевіча была апублікавана ў трылогіі Я. Коласа «На ростанях» вельмі добра адлюстравана рэвалюцыйныя падзеі 1905 — 1907 г. на Палессі, у прыватнасці ў Пінску. Але ў Пінскім краязнаўчым музеі да гэтага часу спецыяльнай экспазіцыі, прысвечанай рэвалюцыйнаму мінуламу, не было. Гэты недахоп навуковай супрацоўніцы музея ліквідавалі. Нядаўна тут створана цікавая экспазіцыя. Сярод матэрыялаў — павеладжэнні аб забастоўках рабочых галоўнага мастацтва чыгуначнага ў Пінску 2 студзеня 1905 г., аб'яваўшы акт супраць пінскай групы РСДРП, якая

арганізавала забастоўку ў знак прэстыжу супраць расстрашу мірнай дэманстрацыі рабочых 9 студзеня 1905 г. у Пецярбургу і інш. Працоўныя горада з цікавацю аглядаюць новую экспазіцыю.

М. БАГДАНАУ.

ваіні шаўчэнкаўскага юбілею ў Кіеве. Там ён выступіў з прамоваю на ўрачыстым пасяджэнні, у якой сказаў:

«Нам, беларусам, асабліва родна і дорага гэта неўміручае імя. Доля наша горада была цесна звязана з доляй Украіны, тамсама як і з доляй Вялікага, братняга нам, рускага народа. Тамсама, як і украінскі народ, стагнаў наш народ пад ярмом польскіх панюў і царызму. Тамсама пактаваў наш народ на сваёй зямлі, як пактаваў і іншыя прыгнечаныя царызмам народы».

Ва ўмовах царскага прыгнечу крылатая песня Шаўчэнка была пад забаронай. Карэнным чынам становіцца змянілася пры Савецкай уладзе. Пра гэта Я. Купала гаварыў так:

«Вялікага Кастрычніцкага рэвалюцыя дала магчымасць усім народам Савецкага Саюза пазнаць глыбока і прыгожасць паэзіі гялівага Шаўчэнка за ўсё яе паўнаце. Яго паэзія стала ўсенародна-любівай ва ўсіх кутках Савецкага Саюза. На нашай беларускай зямлі Тарасова песня гучыла на поўны голас. Нашы паэты вучыліся на ёй, зрабаві, любячы яе і шануючы. Яны далі нашаму народу магчымасць пазнаць не слугу і красу на беларускай мове».

У гэтай сувязі неабходна адзначыць, што калі ў нас рыхтавалася юбілейнае выданне «Кабзара» на беларускай мове, дык Я. Купала прыйшоў самым актыўным удзел у перакладзе твораў Шаўчэнка і ў рэдагаванні перакладу. Купала вельмі паважліва ставіўся да гэтай працы, і яго пераклады пачалі пераходзіць у «Кашымак», «Топіля», «Тарасова ню», «Галамак», «Сон», «Каўказ», «Знавадзе», «Ай вы, думкі, мае думкі», «Думка» («Нашто чорныя мне бровы»).

Расце, развіваецца...

Творчасць Шаўчэнка ў Беларусі вельмі папулярна. Яшчэ да Кастрычніцкай рэвалюцыі і паслява развіваецца ў нашай дні беларускае шаўчэнкаўскае жыццё.

Першыя заметкі і водгукі беларускіх літаратураў аб украінскім Кабзару мелі звышчынны характар. Другаваліся яны яшчэ пры жыцці Шаўчэнка, і тамсама ў другой палавіне XIX ст. у польскай і рускай прэсе, бо ў тыя часы беларускі выданні не было. Звяртае на себе ўвагу зямка Рамуальда Падбарэзкага «Жыццё ў Украіне», апублікавана ў 1844 г. ў польскай газеце «Tygodnik Petersburski».

Падбарэзкі вядомы як беларускі літаратурны рэдактар і выданні некаторых польскіх кніг, якія выходзілі ў Расіі. Ён быў асабіста знаёмы з Шаўчэнкам, а тамсама высказаў і паэты і мастака. Паміж іншым зямка Падбарэзкі напісаў з прычыны выхад у свет альбома афартаў «Жыццё ў Украіне». Тут дадзена характарыстыка Шаўчэнка не толькі як мастака, але і як паэта.

Р. Падбарэзкі пачынае характарыстыку Т. Шаўчэнка, як «вядомага ў рускай і маларускай літаратуры» пісьменніка, якому на Украіне вельмі «пада імя Кабзара, аб народнага паэта». Ён жа адзначае творчы адзінства і як мастак, перадаючы сэрца з жыцця украінскага народа. Творы Шаўчэнка «засядаюць самай высокай пахвалы і перамайна нашых мастакоў».

Спецыяльныя артыкулы беларускіх літаратураў пра украінскага Кабзара ўзніклі ў пачатку нашага стагоддзя ў беларускай прэсе «Наша ніва» Шмат надрукавана такіх артыкулаў, прысвечаных жыццю і творчасці Шаўчэнка. У 1911 і 1914 гг. — у сувязі з юбілейнымі датамі Кабзара. З іх, уласна, і пачынаецца гісторыя беларускага шаўчэнкаўскага жыцця.

У артыкулах «Нашай ніва» часта гаварылася, чаму украінскі Кабзар дарагі і бліжэй беларускаму народу. «Нам, беларусам, Шаўчэнка тым дорага, — адзначаўся ў адным з іх, — што ён ужо больш як паўсталяны выказаў тым думкі, якімі мы цпер жылі, падамог у змаганні жанчыны».

Прагрэсіўныя беларускія пісьменнікі і літаратуразнаўцы, разумеючы вялікую грамадскую ролю творчасці украінскага паэта-рэвалюцыянера, заклікалі свайго народ чытаць «Кабзара» і павяжыць яго аўтара, як бацьку. Гэтую думку выказаў Янка Купала ў вершы 1913 г. «Паміж Шаўчэнка і «Ад гасціна да гасціна», а крытыкі і публіцысты — у артыкулах «Нашай ніва». Напрыклад, Леў Гітэрлік пісаў: «Шаўчэнкаўскага «Кабзара» кожны свядомы беларус павінен прычытаць з тэрмом і нам быць мільям, як гэта жадае ў сваім вершы Я. Купала».

У 1914 г. у сувязі са стагоддзем з дня нараджэння Т. Шаўчэнка значна актывізавалася вывучэнне яго жыцця і творчасці беларускімі літаратурамі. З прац гэтых часоў асабліва месца займаюць артыкулы Максіма Багдановіча і Рамуальда Зямкевіча.

З прац Багдановіча, прысвечаных украінскай літаратуры, першае месца займаюць артыкулы пра Кабзара: «Краса і сіла. Опыт исследования стиха Т. Г. Шевченко» і «Паміж Т. Г. Шевченко». Трэба адзначыць смеласць і публіцыстычнае Багдановіча, які не павяжыў публічна выступаць у абарону паэта-рэвалюцыянера ў перыяд калі царызм сурова забараняў ушаноўваць яго паміж.

М. Багдановіч адзначыў «незаслужанае крыўда», якія нанёс царызм украінскаму народу. Аналізуючы паэзію Кабзара, ён падкрэсліваў перш за ўсё яе свабодналюбавы сацыяльны характар выступлення.

Праца Р. Зямкевіча была апублікавана ў трылогіі Я. Коласа «На ростанях» вельмі добра адлюстравана рэвалюцыйныя падзеі 1905 — 1907 г. на Палессі, у прыватнасці ў Пінску. Але ў Пінскім краязнаўчым музеі да гэтага часу спецыяльнай экспазіцыі, прысвечанай рэвалюцыйнаму мінуламу, не было. Гэты недахоп навуковай супрацоўніцы музея ліквідавалі. Нядаўна тут створана цікавая экспазіцыя. Сярод матэрыялаў — павеладжэнні аб забастоўках рабочых галоўнага мастацтва чыгуначнага ў Пінску 2 студзеня 1905 г., аб'яваўшы акт супраць пінскай групы РСДРП, якая

«На вечную памяць Катлярэўскаму» і іншыя з'яўляюцца ўзорам перакладчыцкага майстэрства.

Апроч таго, Я. Купала пачаў шукаць пачасным аб'явакам сустрачы змяняліную шаўчэнкаўскую паэзію чырвым дарам свайго сэрца — лямпай «Тарасова доля», у якой узніклі пачасным словам расказаў пра жыццёва і творчы падзвіг Вялікага Кабзара. Паэма вызначаецца гістарызмам у характарыстыцы тагачаснай эпохі і біяграфіі самога паэта, праскніта эпічным дыханнем шырокіх украінскіх стэпаў з Дняпром і тэрамі, гасцінаў і гаманлівым барю, ў інтанцыі, у рытмічным малюнку, у пачасным вобразам і на блізка шаўчэнкаўскай паэзіі, і гэта рэалістычна, каб чытаць у паме адчуў спрыядага Шаўчэнка ў яго сацыялістычна-прыгомай доляй і вольналюбавай паэзіі, з яго працягвай прац усё жыццё марай аб шчасці, з вышунанымі блуканнямі па свеце, з яго пашанай да пералавых людзей і ніжнэвісцю да царскіх служак. І можа таму так пранікнёна гучыць радкі пачасна, што праходзіць праз яе адчуваецца паралель: у мінулым адна была доля ў беларусы і украінцы, а цяпер у нас Шаўчэнка і Купала».

Паэма пачынаецца ў атмасферы здымлага шчасця, і таму, мабыць, вельмі закарэненым зворот Купала да свайго вялікага сабрата ў эпілогу — запрашэнне паглядзець на сённяшняе разнастук, роўную срод роўных Украіну.

І пераказамі, і публіцыстычнымі выступленнямі, і паэмай «Тарасова доля» Я. Купала і ад сёбе і ад свайго народа выказаў шчырую любоў да Вялікага Кабзара.

П. АХРЫМЕНКА.

Фота Е. Андрэева. Фотэхроніка ТАСС.

У навуковай бібліятэцы Харкаўскага дзяржаўнага ўніверсітэта з'яўляецца рэдкі выданні твораў Т. Шаўчэнка. Сярод іх — зборнік «Новае вершы Пшукіна і Шаўчэнка» выданы ў Лейпцыгу ў 1859 г. першае выданне пазым «Галамак» ў Пецярбургу, двухтомны збор твораў паэта, выпушчаны ў Празе ў 1876 г.

Работнікі бібліятэкі рыхтуюць выстаўку старых і рэдкіх выданні Т. Шаўчэнка.

На зямку: вучоны сакратар бібліятэкі В. Мазынін (злева) і загадчыца аддзела рэдкіх кніг В. Харчанка паабраўваю літаратуру для экспазіцыі.

Фота Е. Андрэева. Фотэхроніка ТАСС.

гэтага ж аўтара і «Пад жытварным уплывам Шаўчэнка» М. Ларчанкі ў «Літаратуры і мастацтва». У шырокім плане ставілася пытанне аб вялікім і плённым уздзеянні Шаўчэнка на беларускую літаратуру.

Вялікую ролю ў вывучэнні ўплыву Шаўчэнка на беларускую літаратуру адграві выступленні на Шаўчэнкаўскім пленуме праўдзіна Саюза савецкіх пісьменнікаў ЦСРР у Кіеве ў калі 1939 г. Янка Купала і Якуба Коласа. У іх выступленнях асветлены прычыны папулярнасці Шаўчэнка срод беларускага народа і яго уздзеянні на фальклор і літаратуру Беларусі.

«Доля нашага народа», — гаварыў Янка Купала, — была цесна звязана з доляй Украіны, тамсама як і з доляй Вялікага, братняга нам, рускага народа... Вось чаму глыбока народнае слова украінскага Кабзара даражна падахалі працоўнага масы Беларусі».

Якуб Колас дэталёва спыніўся на гістарычных прычынах, якія абумовілі цесную дружбу і ўзаемаўважлівае украінскага і беларускага народаў. У яго прамовае галоўнага ўвага аддадзена ўплыву украінскага Кабзара на паэзію Купала, на яго ўласную творчасць і паэзію Паўлюка Труса. Сярод іншых Коласа называўся заступніца адной з першых рэвалюцыйных праблем «Шаўчэнка і Беларусь».

У 1939 г. у газеце «Звязда» былі апублікаваныя ўспаміны Мітраха Бяляшэўскага «Водгукі кабарскіх струн», у якіх беларускі пісьменнік расказаў аб ўзнікненні ўплыву украінскага паэта на яго светагоддзі і творчасці. Гэтыя ўспаміны дапаўняюць адзначанае працу Коласа.

У сувязі са 125-годдзем з дня нараджэння Шаўчэнка «Учнёныя запіскі» Мінскага педінстытута за 1940 г. апублікавалі артыкул В. Барысенкі «Тарас Шаўчэнка і Янка Купала (Шаўчэнкаўскія матывы ў творчасці Купала ў дакастрычніцкай перыяд)». Гэтыя праца не пазбавіла істотных недахопаў, аднак яна з'яўляецца пераходным даследаваннем, у якім дадзена стварэнне грунтоўна асветляецца ўплыў Шаўчэнка на беларускую літаратуру не ўвогуле, а на творчасць аднаго, найбольш характэрнага ў гэтых адносінах пісьменніка — Янку Купала.

Пачынаючы з 1951 г., у беларускім шаўчэнкаўстве налічыліся новыя ім'ямі. У прыватнасці, з гэтага часу стала больш аб менш сістэматычна і ўсебакова распаўсюджана праблема «Шаўчэнка і Беларусь».

З выпадка 90-годдзя з дня смерці Шаўчэнка Ю. Пшыркоў апублікаваў артыкул у часопісе «Беларусь», дзе закранаў пытанне аб уплыве украінскага паэта на беларускую літаратуру.

У сярэдзіне 1953 г. у часопісе «Полымя» быў апублікаван артыкул М. Ларчанкі «Янка Купала і Тарас Шаўчэнка». У ім аўтар улічыў і станоўчае і адмоўнае папярэдняе работ на гэтую тэму і больш глыбока высветліў сувязь творчасці Купала з паэзіяй Шаўчэнка.

Прыкладнае тое ж трэба сказаць пра артыкул В. Івашына «Максім Багдановіч аб украінскай літаратуры» апублікаваным у «Полымя» ў першай палавіне 1954 г. з такім жа артыкулам Н. Лапідуса «М. Багдановіч і Т. Шаўчэнка», змяшчаным ва «Учнёных запісках» Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна.

Увосень 1958 г. у часопісе «Полымя» выступіў са зместным артыкулам «Тарас Шаўчэнка і Беларусь» літаратуразнаўца С. Александроўскага. Нашымі літаратурамі напісана багата і такіх прац, у якіх закранаюцца або ставіцца іншыя пытанні і праблемы шаўчэнкаўскага.

Беларускае шаўчэнкаўства на працягу свайго наўстагавога развіцця дасягнула значных поспехаў перш за ўсё ў распаўсюбі ўплыву ўкраінскага Кабзара на беларускую літаратуру і народна-песенную творчасць.

Пасляховае развіццё шаўчэнкаўскага ў Беларусі — перахаднае свядчэнне не толькі вялізнага значэння Шаўчэнка як пісьменніка, але і непарунай братняй дружбы і ўзаемападтрымкі украінскага і беларускага народаў.

П. АХРЫМЕНКА.

У дарослага — сямігадзінны рабочы дзень.

(Захачніне. Пачатак на 2-й стар.)

Работнікі Беларускага навукова-даследчага санітарнага інстытута абследавалі 500 вучняў школ Мінска і Гродна. Яны ўсталявалі, што 36 працэнтаў вучняў зусім не бываюць на паветры (пераходы ў школу і са школы не ўлічваюцца), 19 працэнтаў адводзіць на гэта менш пачасна. Атрымліваецца, што па сучаснасці больш палавіны ўсіх вучняў на вуліцы амаль не бывае.

Ва аддзілі дзіця ў першы клас. На працягу трох — чатырох апошніх год яго было ў дзіцячым садзе або выхоўвалася дома. Але ў абодвух выпадках яго мела пэўны рэжым: у адзін і той жа час ела, гуляла, адпачывала. І раптам у адзін дзень усё стала іншым. Прычыны ўклад жыцця мяняецца зусім: амаль кожны дзень у дзіцяці чатыры ўрокі, і апроч фізічнай нагрукі (трэба аседець тры — чатыры гадзіны) дадаецца шчыра і разумовае. Перакладам, прыстасаваны дзіцячым арганізмам да новых умоў — не так проста, і, як правіла, пераходзіць адразу ж пачасна зусім адвучыць горш.

З'яўляюцца стомленасць і празмерная ўзручванасць. І патрэбна імела час, пакуль усё ўвойдзе ў норму.

Ці можна зменшыць гэтую нагрукі? Так, можна. Імяна з гэтага ж мэтай Самі Міністраў РСФСР, а ўслед за ім і Савет Міністраў БССР заведвалі вясною мінулага года Палажэнне, у якім указалі, што па разнашю педсавета школы можна ўсталяваць працягласць урока для пераходнага ў 35 хвілін.

Але да гэтага часу толькі ў адной школе Мінска (у 41-й) перайшлі на 35-хвілінны ўрок для пераходнага, хоць такія магчымасці ёсць у шкільных школах. Да некаторых жа школ гэтыя палажэнне нават не дажыліся.

Нельга сказаць, што педагогічныя якасці нашых школ не лічацца з такой вялікай пераходнага дзіцяй. Мне давялося гутарыць з дырэктарамі, вучнямі і выкладчыкамі 15-й, 42-й, 56-й, музычнай і іншых сярэдніх школ Мінска, і ўсе яны ў адзін голас гавораць, што сёння гадзіна непамерна вялікая для ўсіх класаў.

— Калі ў школах было ўведзена падлітчынае навучанне, — расказваў яны, — мы меркавалі, што адпаведна зменшыцца колькасць гадзінаў на іншыя дзямішліны. Ды гэтага не адбылося. Усё, што мы могом цяпер зрабіць — будаваць урок так, каб менш задаваць на дом. Але ж у нас ёсць зацверджаныя Міні-

Спаборніцтва з прапагандыстамі кнігі Украіны

Гомельскія аблкіагандаля спаборнічае з работнікамі кніжнага гандлю Чарнігаўскай вобласці.

Нядаўна мы паводзілі вынікі гэтага спаборніцтва за мінулы год. У Гомель прыхалі гоці з Украіны. Намеснік дырэктара Чарнігаўскага аблкіагандаля Л. Аронаў падзвіліся вопытам рэалізацыі літаратуры.

— Мы яшчэ ў 1959 годзе, — сказаў ён, — «адкрылі» спецыялізаваны магазіны па продажы вучэбна-педагагічнай, медыцынскай, тэхнічнай, нотна-музычнай літаратуры. Гэта вельмі зручна пакупніку і выдатна аблкіагандаля. Напрыклад, за апошні год гадзі рэалізацыі нотна-музычнай літаратуры павялічылася ў п'ять разоў.

Гоці расказаў аб вопыце работы ў краінах і кніжных сталіцах. Рэалізацыя літаратуры пазаміжымі метадамі гандлю дэталі па Чарнігаўскай вобласці склала 44 працэнтаў ад агульнага плана продажаў літаратуры.

Дэлегацыя гомельскіх кнігагандляўчых работнікаў бывала ў Чарнігаве, дзе пазнаёмілася з вопытам праці перадавых кніжных магазінаў.

Р. МАРГОЛІН, загадчык Гомельскага кніжнага магазіна № 10.

Фота І. Зігелмана.

А ў школьніка?

Стэрствам асветы БССР праграмы і планы, а яны для нас — закон. Мы скардзімся на перагрукі, але зменшыць сетку гадзінаў не можам. Больш таго, мы ведаем, што агульнае нагрукі ў школах у РСФСР, на Украінскай ССР, у іншых рэспубліках меншая, чым у Беларусі.

Увядзенне новай навуцальнай праграмы, навуцальных планаў, якіх з'яўляюцца настаўнікі, не вырашала праблемы перагрукі ў ўпарадкаваным рэжыме ў школе. Невялікае скарачэнне праграм па асобных прадметах нічога не дало. Трэба, каб Міністраства асветы БССР зняў раз і грунтоўна перагледзла праграмы.

Але ў міністрастве зусім іншая думка. — Перагрукі ў праграмах фактычна няма, — гаворыць міністр І. Лышын. — Проста ў школах няма кантролю за рэгламентам хатніх заданняў. Па-другое, не столькі вучні перагруканы, колькі яны самі лічаць, што гэта так. А настаўнікі не разбіваюць гэтых поглядаў.

— Я пытаюся ў міністра, ці можна яшчэ скарачыць гадзіны. — Не, — адказвае І. Лышын, — нельга. Мы зрабілі ўсё, што толькі можна было. Калі стаць на шлях далейшага скарачэння, дык у ведах вучняў будаць сур'езныя недахопы, і яны не здолеюць паступаць у вышэйшыя навуцальныя ўстанова.

— Я даю міністру трэціе пытанне: хіба можна лічыць нармальным тое, што вучня амаль не мае часу адпачыць, выйсці на вуліцу? — А там яму няма чаго рабіць, — гаворыць І. Лышын. — Такі адчынак яму зусім не патрэбны. Дзі